

3 Wettersgren, Kerbon

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Morro: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 AUGUSTI 1915.

Nr 15-16.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Logikens irrgångar.

Efter den uppmärksamhet, som pressen, enkannerligen högerpressen, visade kvinnorösträtten under namninsamlingens dagar, ha vi verkligen blivit en smula förbisedda under det senaste året. Det är världskriget, som i synnerhet lägger beslag på dagspressens intresse och utrymme. Emellertid dryftas där ju även inre politiska och sociala frågor, t. ex. nykterhetsfrågan. Pressens relativa tystnad rörande vår fråga kan tydas på olika sätt. "Den organisationsförmåga, offervillighet och det allmänintresse kvinnorna hava visat, såväl i vårt land som i de krigande länderna, har omstämt motståndarna och tystat motståndet", tänka optimisterna. "Man avvaktar den inverkan kriget har på kvinnornas livsfråga i de stora kulturländerna och håller sig tyst under tiden för att inte i förväg blamera sig", tänka de spekulativa. "Man tiger, därför att man förbrukat all ammunition och därför att den gamla förlegade ändå måste fram, när frågan på nytt kommer upp i riksdagen", tänka de, som kämpat så länge för rösträtt, att de förlorat alla illusioner.

Då och då kommer emellertid en artikel, som vägleder gissningarna. Under inflytande av en viss fruktan, att rösträttsagitationen skall vinna terräng genom de danska kvinnornas seger, skrev Sv. Dagbladet för någon tid sedan några betraktelser, som den kallar "den kvinnliga rösträttsagitationen" och som äro ganska belysande för tänkesätten inom vissa kretsar just nu. Låt oss då först konstatera, att tonen är hyvsad och betydligt mera beskedlig och mindre tvärsäker än 1913. Dess största brister ligga på logikens område. Artikeln börjar storståligt med ett citat av Olaus Petri och slutar med en hänvändelse till samme stora mästare: Hans ord: "Det ligger icke mycken makt uppå, hur gammal en sak är utan hur god den är", tyckas oss emellertid vara en förkastelsedom över männens uråldriga allenastyre, särskilt efter det resultat därav, som just nu föreligger. Reflektionerna byggas icke heller på dessa ord, som han sagt, utan på några andra, som tidningen tycker, att han kunde sagt. Genom ett långt citat ur Montesquieu's "Persiska

Det är icke för kvinnans skull, icke för hennes eget intresses skull, som jag ivrar för att hon skall tillerkännas sina mänskliga rättigheter, utan därför att dessa rättigheter äro undanhållna, lika gott vem. Icke för kvinnans, utan för statens, för samhällets egen skull önskar jag att kvinnan måtte få sin rösträtt och valbarhet erkända. Riksdagen, sådan den nu är sammansatt, representerar icke svenska folket, utan på sin höjd manfolket. Det sägs att kvinnans egenskaper äro så olika mannens, att hon därför icke bör hava samma rättigheter som han. Jag vågar påstå motsatsen. Just därför att hennes egenskaper äro olika mannens, bör hon vara representerad i riksdagen, emedan riksdagen eljest icke representerar hela folket.

FRIHERRE STACKELBERG
i Andra kammaren 1884.

En hälsning från Mrs Chapman Catt.

Vid festen i Stockholm den 5 juni till firande av de danska kvinnornas rösträttsseger avsändes en skriftlig hälsning till Internationella kvinnorösträttsalliansens ordförande, undertecknad av en stor del av de närvarande, representerande icke mindre än åtta nationer.

I brev till L. K. P. R:s ordförande framför mrs Catt sitt tack till alla undertecknarna och uttrycker sin glädje över att bland dem återfinna namnen på så många kära vänner.

Det är ett dyrbart och kärt minne, säger mrs Catt, och jag längtar att få lämna det till eftervärlden, i arv till kommande generationer. Det är solidariteten inom vår stora rörelse som ger oss styrka och mod, och vi veta, att varje land skall "hålla rösträttens fana högt, tills seger är vunnen i alla länder".

Jag har mottagit telegrafisk underrättelse om att rösträtten segrat i Danmark och att den segrat på Island, och jag följer med otålighet och livligt intresse den fortsatta striden i Sverige. Att ännu mycket strid återstår, därom tvivlar jag icke, men icke heller om utgången. Rättvisan segrar alltid i längden.

Må er hängivenhet, ert mod och er beslutsamhet aldrig vackla.

Er tillgivna

Carrie Chapman Catt.

kommer från blodiga slagfält, från brända städer, från skövlade hem, och pressen, som bär fram budskapen till allmänheten, är dess verktyg. Hos tänkande män och kvinnor befästes allt mer tanken: kvinnorna måste få makt att hindra ett upprepande av detta.

Även Island.

Danske konungen undertecknar kvinnorösträtten.

I oktober månad förlidet år erhöi den rösträttsintresserade allmänheten genom en isländsk trawlare meddelande om att Islands kvinnor den 12 augusti erhöi politisk rösträtt och denna nyhet bekräftades någon vecka senare genom telegram från fru Briet Asmundsson till det internationella rösträttsorganet Jus Suffragii. Lagförslaget, som antagits av Alltinget, har endast väntat på kunglig sanktion för att träda i kraft och detta inträffade den 19 juni i år, då danske konungen underskrev den nya isländska grundlagen. Då man vet att Islands kvinnor redan år 1886, och då utan kamp, erhöi kommunal rösträtt, kan det ju väcka förvåning att det dröjt så länge innan den politiska rösträtten och valbarheten tillerkändes dem, men detta har sin egentliga orsak i de ekonomiska förhållandena. Man drog sig för att sammankalla extra Allting och beslöt att lösa frågan om kvinnornas politiska rösträtt i samband med den revision av grundlagen som var förestående.

Banbrytaren för den isländska kvinnorörelsen var den numera avlidna, och på flera områden framstående Thorbjorg Sveinsdottir i Reykjavik, som oaktat sin saknad av politiska rättigheter dock fick det största inflytande på stadens angelägenheter och var självskriven talare på de politiska valmötena. Hennes arbete upptogs av de i rösträttskretsar kända ledarna för Islands tvänne kvinnoföreningar, Katrin Magnusson och Briet Asmundsson, båda intresserade och verksamma för utbredandet av rösträttens idé.

Till den varma lyckönskan vi sända Islands kvinnor med anledning av den vunna segern, vilja vi foga den förhoppningen, att den nya rätten skall stärka deras ansvar som meddelaktiga i landets öden, ty Islands lagar, liksom de övriga nordiska ländernas, kräva en omfattande revidering, särskilt i vad som rör äktenskapslagar samt skyddslagar för kvinnor och barn. Här ha Islands kvinnor uppgifter som vänta och uppgifter, vilka ligga dem nära just i deras egenskap av kvinnor och mödrar.

Gift kvinna i statstjänst.

Löneregleringskommittén har nu yttrat sig rörande gift kvinnas anställning i kommunikationsverket. Kommittén har kommit till det resultatet att några särskilda förhållanden vid dessa verk som motivera avvikelser från gängse principer icke förefinnas och att sålunda även i detta fall gift kvinna må till ordinarie tjänst befordras, dock först efter av regeringen i varje särskilt fall lämnat medgivande, samt att, i de fall då kvinnlig innehavare av ordinarie befattning ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att av denna orsak avgå från befattningen, om icke vederbörande överordnade myndighet finner det nödigt.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

401

FÖDD:

En flicka.

Hälsingborg den 30 Juli 1915.

Lily och Anton Månsson.
född Österberg.**A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co**

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst
renommerade specialaffär i**Siden- & Ylle-Klädningsstyger**

Prover t. landsorten skickas gratis o. franco.

En bortgången märkeskvinna. Martina Bergman-Österberg †.

När detta nummer av Rösträtt för Kvinnor utkommer, ha våra läsare redan genom dagspressen erfarit, att fru Bergman-Österberg gått bort. Det är svårt att fatta, att hon ej finnes mera; för undertecknad — och säkert många med mig — hade hon, hon personligen, icke hennes Kingsfield, blivit som en sorts fast institution, en liten svensk oas mitt i det stora England, som man alltid räknade på att finna där; svenska kvinnor, som kommo till London antingen såsom gymnaster eller i något socialt syfte, kunde alltid hos henne finna ett vänligt intresse, praktiska, goda råd och, ifall man hörde till de privilegierade, vila och vänlig omvårdnad, när man som bäst behövde det, var trött och sliten efter kongresser, kommittéer, arbete och jakt. Det är visserligen en tröst att veta att hon hör till dem, som leva vidare i sitt verk, såväl i Sverige som i England; men det personliga, den väckande och uppriggande originaliteten, det varma hjärtat och det rediga förståndet, det skola vi nu aldrig mera återfinna, varken där borta eller här hemma. Det blir ett stort tomrum efter henne.

Fru Bergman-Österberg var född 1849 i Malmöhus län. Under 70-talet var hon dels privatlärarinna, dels medarbetare i Nordisk Familjeboks redaktion, där hon även stiftade bekantskap med sin man, d:r Edvin Österberg. Därefter slog hon om och gick igenom kgl. gymnastiska centralinstitutet, därifrån hon utexaminerades 1881, och kom så direkt till London, där hon erhölet platsen efter fröken Concordia Löfving som gymnastikinspektör vid Londons kvinnliga folkskolor. Som sådan verkade hon till 1887, men redan två år dessförinnan hade hon grundat sitt första Physical Training College i Hampstead, en av Londons friskaste och trevligaste förstäder. Sedan detta institut efter tio års verksamhet vuxit sig stort, flyttades det 1895 till Kingsfield, Dartford, Kent, ett par timmars järnvägsresa öder om London, och där har nu alltså arbetet bedrivits under 20 år i omgivningar, som bara ett gammalt engelskt manor-house och en gammal engelsk park kunna skänka. Det har blivit Englands förnämsta utbildningsanstalt för gymnastiklärarinnor; den som genomgått Kingsfield och rekommenderades därifrån, var alltid säker om plats och om högre avlöning än elever från något annat institut. Men fru Bergman-Österberg uppfattade också en gymnastiklärarinns ställning, plikter och ansvar som omfattande vida mera, än vi äro vana att inlägga i detta begrepp. En sådan

skulle enligt hennes mening "ge hela sin tid och hela sitt intresse åt samma skola, vara ledare på lekplatsen liksom hon var det i gymnastiksalen, övervaka barnens utveckling, förekomma deforiteter och vaka över skolans sanitära förhållanden." Att genomföra ett sådant program är naturligtvis lättare i England, där de flesta skolor av någon betydelse äro internat, än det skulle vara här hemma; att det också lyckats henne att i England vinna insteg för det, kan man sluta sig till av det stora rum, som friluftsskolan intar i institutets praktiska utbildningsschema.

Det 60-tal flickor, som institutet kan rymma på en gång, tillbringa där två år av sitt liv under nästan idealiska förhållanden; de gå hela dagen klädda i institutets bekväma och dessutom ovanligt klädsamma gymnastikdräkt, de dela sin tid mellan teoretiska studier, praktiska övningar och fria lekar, båda de senare så mycket som möjligt i fria luften; gamla svenska danslekar stå högt i kurs på Kingsfield, och gamla engelska och skotska sådana ha letats fram ur oförtjänt glömska och kommit till heder och värdighet igen. Flickorna få själva praktiskt pröva, vad en idealisk hygien är värd för kropp och själ, och var enda en utav dem går sedan ut i livet med en klart fattad mission: att göra Englands kvinnor kroppsligen och andligen sunda, skapa sunda mödrar, sunda, uthålliga och glada arbetsmäniskor. Detta och ingenting mindre har varit målet för fru Bergman-Österbergs strävan under ett helt liv; målet har icke varit att öppna en ny förvärvsgren för kvinnor, målet har varit att göra kvinnorna dugligare var och en för sin gärning genom att från barn- domen skaffa dem det första villkoret för allt framgångsrikt arbete, hälsa, krafter, arbetsglädje och livsglädje — och därmed följande karaktärsstyrka, självförtroende och självkänsla.

Ingenting upprörde Martina Bergman-Österberg så mycket som bristande självkänsla hos dugliga kvinnor. Jag tror aldrig, jag träffade henne en enda gång utan att hon talade om detta. De svenska kvinnorna, sade hon, äro duktiga, ordentliga och pliktrogna, men de förstå sig inte alls på att sköta sina män. Man skall hjälpa sina manfolk, men man skall icke passa upp på dem; det kan gott hända att det blir samma saker man gör för dem, men det gör en stor skillnad både för männen och kvinnorna, om de förra få ta emot dessa saker som en likvärdig, god kamrats hjälp, eller de få för sig att det är en dem tillkommande upp-

passning. Om man hjälper en man, så hjälper han en igen; men uppsättning äro männen vana att honorera med drickspengar.

Det var också önskan om att giva kvinnorna ett ökat självförtroende, som låg bakom hennes två stora donationer till Sveriges kvinnor: 50,000 kr. till Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt i och för upprättande av samhällskurser huvudsakligen för landsbygdens kvinnor, och egendomen Småryd invid Båstad till Fredrika Bremer-Förbundet för öppnande av en fruktodlingsskola. Den förstnämnda donationen har nu varit i verksamhet i fyra år, och varje termin är det många flera län som ansöka om att få dessa kurser, än som kunna komma i åtnjutande av dem. De ha varit av ovärderlig nytta för hela den svenska rösträttsrörelsen, och vi hoppas att de allt fortfarande skola göra givarens namn känt och ärat runt allt Sveriges rike. Småryd skänktes vintern 1914, varför fruktodlingsskolan väl knappast kommit i verksamhet än; måtte den kunna drivas i hennes anda, bliva icke bara en utbildningskurs, utan giva kroppslig och andlig träning åt elever och elevens elever. Säkert skola vi här i Sverige försöka att förvalta hennes gåvor, så att hon skulle kunnat vara nöjd med oss; det är det enda tack vi kunna giva henne och bästa sättet för oss att hedra hennes minne.

Men hennes livsgärning i England, hur skall det bli med den, när den som var dess ledande tanke och sammanhållande kraft, icke mera finnes? I det sista brev jag fick från henne, april detta år, skriver hon: Jag har erbjudit Kingsfield åt engelska nationen; hoppas de taga emot gåvan.* Låt oss alla hoppas det samma; det är verkligen en skänk åt engelska nationen, både Englands kvinnor och Englands män; måtte de värda den.

Fru Bergman-Österberg var vår Landsföreningens första och enda hedersledamot. Hon hade också medaljen Litteris et Artibus, fosterlandets enkla erkänsla till den som gjort dess namn känt och hedrat ute i den stora världen. Mätte svenska kvinnor icke anse sin skuld till henne återbetalad med detta; måtte de och de engelska kvinnorna förstå, att det enda tack som duger åt den, vars hela liv varit en gåva, är att giva vidare av samma art och i samma riktning. Må vi alla, var och en i sin stad, och efter måttet av våra krafter, försöka fullfölja hennes verk.

Lund i augusti 1915.

Anna Wicksell.

* Sedan detta skrivits, har meddelande ingått från England att gåvan — uppskattad till £30,000 (540,000 kr.) — med tacksamhet mottagits.

Uttalanden om kvinnorösträtten i Kalifornien.

Efter en resolution, föreslagen av senator Kehoe, har senaten i Kalifornien enhälligt uttalat sig för kvinnorösträtten och dess goda verkningar i Kalifornien. I andra stater hade det ryktet vunnit spridning, att kvinnorösträtten uppvisat mycket misslyckade resultat och att senaten mest av allt önskan att bli befriad ifrån den. Men i resolutionen står det tydligt och klart uttryckt, att verkningarna av samma medborgarrätt

för kvinnor som för män visat sig så goda, att om man återigen bleve ställd inför ett val, förslaget skulle gå igenom med överväldigande majoritet. Antagandet av kvinnans politiska rösträtt, heter det vidare, har varit en av de främsta faktorerna, där det gällt folkets politiska, sociala och industriella framåtskridande.

I sina kommentarier till resolutionen tillägger tidningen The Nevada State Journal: "Denna resolution har antagits av en

senat, som uteslutande består av män och vid en tidpunkt, då inga nya val äro förstående, varför tanken att resolutionen skulle vara ett politiskt schackdrag, är helt utesluten." Även många andra politiskt initierade och intresserade män lägga oförbehållsamt i dagen sitt fulla erkännande av kvinnorösträtten och anse, att man, sedan kvinnorna blivit medbestämmande, icke kan frångå, att den politiska moralen undergått en avsevärd förbättring.

47

Västerlånggatan
(i d. Barnängens lokal).

ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.

Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

De svenska kvinnornas fredsresolution.

som söndagen den 27 juni antogs av 91,256 kvinnor, samlade på 343 möten över hela landet, överlämnades den 10 juli till regeringen genom en deputation, som för ändamålet uppvaktade utrikesministern. Deputationen bestod av centralkommitténs ordförande, fröken Anna Whitlock, samt två av dess medlemmar, fru Agnes Eberstein och fru Agda Östlund.

Vid överlämnandet yttrade ordföranden, att kvinnorna känt som en oavvislig plikt att som kvinnor höja en gemensam protest mot kriget. Efter en kort redogörelse för mötenas karaktär och omfattning betonade ordföranden ytterligare kvinnornas tacksamhet för regeringens neutralitetspolitik, och slutade med att uttala den förhoppningen, att den fredsönskan och neutralitetsvilja, som finnes uttryckt i resolutionen skulle få någon betydelse.

Excellensen Wallenberg meddelade i sitt svar att regeringens medlemmar hade funnit resolutionen vara klokt avfattad, sådan den genom pressen vore dem bekant. Med anledning av kvinnornas tack för regeringens neutralitetspolitik kom samtalet att beröra den lilla klick, som oavlåttligt motarbetar denna regeringens politik, vilken vunnit riksdagens enhälliga anslutning. Det vore av vikt att det ej blott på möten, utan överallt i det privata livet göres front mot den tankegång som denna lilla, men ivriga klick av "aktivister" söka utbreda.

Kvinnorösträtten ett nykterhetsfolkets intresse.

Enligt Göteborgs-Posten gjorde logerna n:r 11 Rechab och n:r 4064 Nya Krafter av I. O. G. T., omfattande cirka 200 medlemmar, vid sitt gemensamma möte söndagen den 1 augusti efter en längre diskussion följande uttalande:

Då nykterhetsfolket allt mer funnit, att nykterhetsfrågan endast helt kan lösas genom lagstiftningens väg, gäller det för alla vänner av folknykterhet att få det största möjliga inflytande i den lagstiftande församlingen. Då vi ännu har kvinnan stående nästan helt och hållet utan allt politiskt inflytande, bör det ligga i nykterhetsfolkets intresse att göra allt som kan göras för att bereda Sveriges kvinnor möjlighet till att säga sitt ord, där rusdrycksfrågan såväl som alla andra Sveriges väl och ve berörande frågor avgöras.

Det måtte vara ont om läkare.

I vårt förra nummer meddelades att en kvinna, med kand. Elin Odencrans, för första gången förordnats som extra provinsialläkare och nu meddelar en annons i dagspressen, att en municipalläkarejänst i Smögen finnes till ansökan ledig, och att även kvinnliga läkare äga rätt att söka platsen. Det måtte vara ont om läkare!

Även kinesiska kvinnor vädja för fred.

Till fredskongressen i Haag ingick ett telegram från 400 kinesiska kvinnor och flickor, studerande vid skolor och universitet i Förenta staterna, med en vädjan för fred, vari de gjorde sig till tolk för kvinnorna i sitt hemland. Telegrammet ändades med dessa ord: "Kunna kvinnorna fråsa oss?"

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Låt kemiskt tvätt
fa och pröva Ed
ra kostymer hos
oss och Ni blir
belåtna.

Örgryte Kemiska
Tvätt- och färgeri Aktiebolag Göteborg

RING**ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ**

Allm. Telefon 201 68

68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM.

Rikstelefon 144 68.

Utför alla Juridiska o. PRIVAT-
DETEKTIVA uppdrag diskret,
fort och billigt.

Kinematografiska reseminnen från Haagkongressen.

Av fil. dr Naima Sahlbom.

Film 1. Kontinentaltåget Köpenhamn—Hamburg.

Trafiken lam, färjan Gjedser-Warnekunde trist och smutsig. Vid table d'höten idel kongressfarare, amerikanskan dominerar med naturlig självhävdelse. Vid tyska gränsen slutar gemtylheten, diplomatpasset hjälper ej längre, visitationen vaksam, militärriskt kort: "woher, wonach, warum, wie lange" surra frågorna, medan passens synas och stämplas gång på gång av barska, men hövliga tjänstemän. Fredskongressen, ah, den hade de reda på, den högre officeren i den grannaste uniformen småler skälmtaktigt men dock artigt: "glauben Sie, dass Sie was ausgerichtet können?" Men mer än en av de mindre galonerade sänker rösten till ett förtroligt: "Na, das ist schön, arbeiten Sie nur für den Frieden" eller: "Sie werden sich den Dank von Tausenden erwerben." Men intet fusk med kontrollen, kongressprogrammet genomläses noga. Äntligen lyckligt iväg, nästan ensamma på det långa taget, turistsäsongen har ej börjat, och infödingarna ha annat att göra. I Hamburg gott om rum på hotellet, men Alsterpaviljongen fullsatt, musik och sorl som vanligt. Militären överväger. En liten tropp av tioårningar i kadettuniform med handen stramt i sidan passerar befällets bord, medvetandet att vara medelpunkten för allas blickar läses tydligt i den käcka hållningen.

Film 2. Snälltåget Hamburg—Holland lika tomt, vid stationerna hinner man blott observera massor av ynglingar, frivilliga, som anmäla sig, militärtåg, där just förfriskningar bjudas, rödakorsvagnar i mängd, sjukpersonal i dörrnen till provisoriska operationslokaler. Däremellan oändliga finplöjda åkrar, färdigsådda, väntande på skörden, som skall rädda landet från hunger. Ett soldis över Lüneburgerheide med vidsträckt mossodlingar, fångläger, knappt utspruckna skogsdungar, pittoreska byar med små korsvirkeshus, överallt fridfull ro, trots ofredstider. Men från nästa kupé höres genom vagnsbullret: "Na, haben Sie es gelesen, wieder ein glänzender Sieg!" Konduktören ser trött ut, det undslipper honom: "ich halte es nicht mehr lange aus, jeden Tag Dienst und jede

Nacht Militärzüge." Återigen gränsstation, bärare tunnådda, påfallande gamla. Vår hjälpare ser nedtryckt ut: "der dritte Sohn schon gefallen." Visiteringen skärpt, alla notisböcker genombläddras, men vi äro beredda, inga brev, inga guldmynt. Exportförbudet proviant, choklad o. d. lämna vi självmant till Röda Korset. Efter alla formaliteter en rast på en timme, då den bortglömda hungern tar ut sin rätt i stationsrestaurangen, trots de hotfulla anslagen: "Esse kriegsgemäss!" Efter den lindriga holländska gränsvisitationen en suck av lättnad. Det var som att komma hem till sitt.

Film 3. Nordholland.

Vi slunga all barlast av reflektion och njuta omedelbart av de bilder ögat fångar. Vi se en ändlös grön matta med svartvita fläckar. I fjärran röra sig vita segel, underligt, skeppen gå på torra landet, kvarnvingar i oändlig rad snurra runt, runt utan sädesfält. Små städer med trappgavelprydda tegelhus och ringmur, med en ståtlig stadspört, inte över landsvägen, men över vattnet i en bred kanal. Men verkligheten tränger sig på oss. De svartvita fläckarna avslöja sig som levande, frodig boskap och kvarnarna mala vatten, bara vatten. En rikedom av kvarntyper med oändlig variation i storlek och arkitektur, från den största med mäktigt stenfot och mjukt bukade väggar vid en huvudkanal, genom alla grader ned till små fyrkantiga leksaksquarvar vid en liten rännil. Som ett tätt nät spinner sig vattensystemet över landskapet. Och seglen äro inga hägringar, vattenytan ligger faktiskt över den omgivande marken, tack vare de starka dammarna. Långt in i landet föra vattenvägarna stora skepp från andra sidan världshaven.

Men ännu är det inte det Holland man väntat, var äro de små tösarna i vita hucklen och guldbucklor och pojkar i vida, blå byxor och träskor från vykortet, från porslinsquarvarna och alla andra souvenirer man har i minnet. Och var äro träsnittens halm-täckta stugor vid täta trädskogar? Med ens rusar taget rakt in i storstaden med muséer och turister och bullrande gatuliv.

Film 4. Smärtornas kongress.

Oförgätliga dagar med ett allt upp-

slukande intresse, med alla sinnen spända, all känsla koncentrerad i önskan att uppnå något, icke för egen räkning, men för andras, icke för idéer, men för människor. En församling av kvinnor, som likt pilgrimer burit egna och andras lidanden, all världens ve fram till denna vallfartsort. Dessa kvinnor, som hittills tegat för att icke nedslå dem, som blödde för dem, som bitit ihop tänderna för att kväva smärtans skri, när män och söner och fäder drogo ut med jubel, de kunde här möta andra mödrar, systrar, hustrur, som i samma smärta sänt ut sina käraste, modiga kvinnor, som trotsat hån och förakt för sitt "landsförräderi" att vägra hata alla andra folk. Det är icke de vana kongressstalarinnorna, som göra det djupaste intrycket, när de med beundransvärd säkerhet referera ett föredrag från främmande språk eller klart utreda komplicerade rättsfrågor. Nej, det är ett impulsivt förtvivlans utbrott av en belgisk martyr, som glömmar att allt för aktuella stridsfrågor ej få upptagas, ett nödrop för de av alla parter förtryckta judarna av en polska, en glödande bön om hjälp att avvända krigets förbannelse av en sprittande livlig italienska, en intensiv vädjan från en aristokratisk reservrad österrikiska, som tvingat tillbaka sin blyghet att vittna om sina kvalfulla upplevelser som frivillig sjuksköterska. Varje oparlamentariskt intermezzo avhugges dock av den vaksamma ordföranden, men de ha ej stört det imposanta intrycket av enighet, de ge blott färg och relief åt de tunga förhandlingarna. Dock, från de nyktra diskussionerna, från den sakrika utredningen av medel att förebygga kommande krig, från trygghetskänslan hos meningsfränder, från smattrande applåder och glimtar av humor drivs alla av Rosika Schwimmer obarmhärtigt åter ut till slagfälten, till de milsvida offerplatserna, där i varje ögonblick mänskligt släckas, som där hemma lovat så mycket, ynglingar stormande fram med jubel mot en säker död, fast de brunnit av längtan att leva. Och den samfälliga smärtan griper oss åter. Där finns ingen undergörande madonna, där alla dessa pilgrimer kunna lägga ned allt lidande de burit hit, men ändå känna de sig tröstade och lyfta över egna sorger och hoppet lyser i deras ögon. Och vi neutrala, hur små och oviktiga känna vi oss ej här, där vi först fullt förstå, vad det vill säga att få leva i fred, en lycka, som vi lova oss att förtjäna med att av

alla krafter hjälpa den lidande mänskligheten att göra sin röst hörd, att ej låta ropet om fred förstummas.

Film 5. Ett belgiskt flyktingsläger.

Ett av de minsta, bara 2,000 vinddrivna, hemlösa, utblottade. Många se allt annat än sympatiska ut, sysslolösheten förslöar dem hastigt, och det enda, som intresserar dem är kortspel. Unga, kraftiga män slå hellre dank här och leva på andra än de gå till sina bröder vid fronten. Kvinnorna ha åtminstone fullt upp att göra med att sköta barnen och hjälpa till i det stora hushållet. De unga mörkögda flickorna le intresserat mot fotografen, många ha redan glömt allt svårt de genomgått, men i andras ögon ligger ännu skrällen kvar. En stackars mor häjdar direktorn så ofta han passerar, alltid samma hjärtslitande fråga: "Har ni ej funnit mitt barn." I långa rader vandra alla de små, som överlevat fasorna, till den improviserade skolan, den enda ljuspunkten i detta meningslösa lägerliv. Och där inne berättas de katolska systrarna om sitt arbete, medan smättingarna söka i sina häften härma förskriften på svarta tavlan: "Notre patrie est détruite de l'ennemi. Vive la Belgique!" I sjuksalarna ligga de nyfödda, utom alla de, som föddes under den första tiden, ty de ligga alla därute på kyrkogården.

Film 6. Limburg.

En liten kil av Holland, som skjuter ned mellan Belgien och Tyskland, så smal, att man får akta sig att ej komma mitt in i krigsbullret. Ett litet hotell med ståtligt namn och hemtrevliga, mörkboaserade gästrum, gedigna gamla möbler och sängar så breda, att man gott kan ligga på tvären. En undgängömd vrå, där man kan andas ut ett tag efter den ohyggliga spänningen. Här vandrar man under blommande fruktträd förbi fridfulla lanthem med murarna täckta av clematis och vildvin, förbi saftigt gröna ängar översållade av bellis, där skinande korsor ostört frossa, medan vi stå tryckta intill de massiva järngrindarna i avundsjuk längtan att få slänga oss ned i all denna blomsterprakt. Vår värdinna är upprörd över att vi våga oss ut ensamma, och hon spänner våra förväntningar om avstånd och svårigheter så högt, att vi på vår första raska promenad passera alla sevärheterna utan att märka det, både kloster och eremitage och slottsruiner. Men främst av allt varnar hon oss för sko-

Under Djurgårdens ekar.

Av Alma Söderhjelm.

Det var en vacker kväll i början av sommaren. I en villa som låg djupt inne i Djurgårdsparken hade vi slutat en ovanligt glad middag, och därefter hade några dragit sig bort till den lilla verandan, där de stodo och småpratade, medan vi andra dāsade och smälte maten i den mjuka, stora soffan, där huru många som helst kunde få rum. Middagsstimulansen var borta och därmed de mödosamt framletade kvickheterna, de djärva infallen och utfallen, vilka präglade denna lätt forcerade stämning som en middag är byggd på och utan vilken den icke anses lyckad. Och man var långt från den andra stämningen, småtimmarnas stämning, denna pärla i tillvaron som icke alla förstå att taga vara på och som många fördöma — detta ögonblick då sympatin kommer smygande, drar som en vind förbi eller kanske sätter ett frö som skall leva och gro, den timma då även de vanligaste människor få ett sken av egenart och då geniet löser sig ut hos dem som äro större än mängden.

Så småningom gick den ena efter den andra bort till dem som stodo på verandan, men då verandan var allt-

för smal för att kunna rymma oss alla, ordnade man i en fart en grupp av stolar och bord på planen utanför villan och snart samlades vi kring kaffet. Med en lätt dimma bort mot rymden och de gamla ekarnas sus om oss, kom samtalet småningom i gång. Det rödde sig en stund om historiska tider och gamla Djurgårdsminnen, sedan hade en lång doktor kommit in på kapitlet religion. Han breddade ut inför oss sin livsåskådning och sökte bevisa att liksom det gått honom, skulle det även gå oss andra, och att vi förr eller senare skulle komma att befatta oss med de osinliga tingen. Det var några i sällskapet som instämde, några repliker föllo och en matt diskussion kom till stånd på ena sidan om bordet, när doktorn tangerade teosofin.

Hur det var började man plötsligt tala om kvinnans rösträtt. Anledningen minns jag ej rätt, det var visst en ung konstnär som tillvitade en av de närvarande damerna för att vara "rösträttskvinna". Men i alla fall var snart en allvarlig diskussion i gång.

Ja, egentligen kunde det knappast kallas diskussion. Ty alla uttalanden gingo i samma riktning: kvinnans rösträtt var något onaturligt och den skulle medföra så många olägenheter i äktenskapet och så många rubbningar i själva samhällslivet, att man ej

kunde förstå att någon förnuftig människa kunde gå in på sådant. Och det man minst av allt förstod, det var att där fanns kloka män, som kunde bli så förvirrade att de understödde rösträttskvinorna.

— Den enda fara, som ett uppskjutande av att ge damerna rösträtt kan medföra, sade en liten herre med pince-nez — det är den att vi en vacker dag skola få se Riddarholmskyrkan eller Riksdagshuset springa i luften — och minsann jag tror att den roll, de skulle spela om de *finje* rösträtt, vore så underbar, att man ej hellre borde riskera ge dem den.

Damerna i sällskapet voro också helt emot rösträtten, för vilken de ej kunde tänka sig någon användning. Den blonda, fylliga frun, som var gift med en framstående författare och hade tre döttrar, prisade sin lott att ha det gott och bra, — eller skulle jag kanske själv börja sköta mina affärer — kanske förtjäna mitt uppehälle? — sade hon vänd mot en man som satt bredvid henne i en trädgårdssoffa, upptagen av att leka med fransarna i hennes silkessjal, och som det tycktes, helt upptagen av denna sysselsättning. Det var en man med kloka, rättfram ögon och ett skarpt skuret ansikte, vari skärpan förmildrades av ett vekt drag kring munnen och en liten prägel

av goddagspilt. — Nej, det vore i mitt tycke den rena idiotismen. — Och en annan fru, en helt liten fru, vippade med sina blå strån i hatten och med sin lilla sko under en kort och vid blå linonklänning och undrade hur hon skulle taga sig ut vid rösturnan, dit hon skulle skuffas fram genom massan, eller i katedern, när hon i egenskap av riksdagsman skulle stå och tala för nykterheten!!

Jag satt och hörde på utan att egentligen tänka, halft road av alla dessa utslitna fraser, som föllo inför mig. Det var så vilsamt och vackert under de gamla ekarna och jag hade ej annat än ett leende för dessa glada och goda människor, för vilka man en gång när de voro halv vuxna eller unga hade målat på väggen ett spöke, som de aldrig sedan kunnat glömma: mankvinnan med kortklippt hår, glasögon och ett oestetiskt yttre. Men när det gått en tid och man alltjämt fann på nya argument, framdragna nära på ur glömskan och numera endast av värde såsom dokument från den tiden då man trodde t. ex. att ingen kvinnohjärna kunde lösa studentexamen, började mitt leende tröttna. Jag förstod med ens, att de repliker som växlades ej voro på något sätt tillfälliga, och att samtalet ej var ett utslag av en upprymd motsägelselust, ett fäktande

gen, denna ogenomträngliga vildmark, där hon själv gått vilse, och vi upp-täckta verkligen efter något letande up-pe vid den lilla borgruinen en förtju-sande lummig lövträdsdunge, där man får hålla sig i skinnet för att inte råka komma utanför. Men för platsens spe-cialitet, de vidunderliga grottorna, hundraåriga kalkstensbrott, som sträc-ka sig milsvitt under jorden, enligt sägner in i Belgien, där ha vi en rik-tig ciceron med en flämtande lykta och en överväldigande svada. De mörka irrgångarna där nere, hålorna, som un-der många månader varit tillflyktsort för hugenotter, kryptorna med natu-rliga stenaltare, gravstenarna, tavlorna med namnen på alla där nere födda och döpta och de primitiva monumen-ten äro fulla av stämning, men den gamle släpar oss vidare till alla de nufida minnesmärkena, som han be-undrar långt mera, inte bara de impo-santa stensulpturerna, rekonstruktioner av uppgrävda fossila jättedjur, byster av berömda män, men en oänd-lik rad banala väggmålningar med vykortsmotiv. Utan förståelse för hans naturfilosofiska spekulationer förklara vi oss ha fått nog, och vi släppas åter upp i dagsljuset och avskedas med en ogillande nick.

Film 7. Järnmasken.

Stärkte och beredda för nya sin-nesskakningar lämna vi det gäst-vänliga Holland och slunga oss åter in i polislandet. Men nog märks det, att här är krigshörnet; långt sträng-are än vid nordgränsen visiteras ba-gaget, vi köras ned i underjorden för kvinnlig inspektion av kläder och handväskor. Alla trycksaker utan un-dantag, visitkort, resehandböcker be-slagnas, passen granskas misstänk-samt, frågorna ljuda barskare, och helt beklämda släppas vi äntligen ut. Dej vackra gamla Aachen är sig ej likt, tomma och grå ligga gatorna. De kvinnliga vikarierna på spårvagnarna försöka ta efter den äkta preussiska stramheten, men lyckas blott se ohyv-sade ut. Och den mondäna Kurgarten vid Elisenbrunnen, förr samlingsplat-sen för eleganta badgäster från alla världens hörn, nu vimlar där av inva-lider med armen i band, enbenta eller haltande, men gemytligt nickande åt krigskamrater, som också skickats hit till de heta hälsokällorna. Kyrkogår-den har vuxit förfärande hastigt efter de många operationerna i de 60 nya lasaretten, ständigt stannar en ambu-lansvagn framför ett av de gamla

mot väderkvarnar, som blir naturligt, när man dragit gräns om sin personli-ga värld och njuter av att hålla den samhällseliga världen utanför — där var icke någon humor i det. Och jag frågade mig förundrad, om det väl var möjligt, att dessa intelligenta, upplysta, medgörliga människor — om det var möjligt, att de trodde på sådana gamla legender, som att manhatet hade ersatt kärleken och ömheten i de nya kvin-nornas hjärtan. Eller hade de aldrig givit sig mödan att tänka och tro nå-got i denna sak. Stod bakom detta ord: kvinnosak, för dem icke alls ett be-grepp, var det en tom fras, ett utnött slagord — ett ingenting!

Utan att egentligen ha tänkt mig det, hade jag blandat mig i samtalet. Jag försökte bemöta de ihåliga fra-serna och bevisa att denna stora sam-hällsfråga även var en hem-fråga och att kvinnosaken varken till sin bok-stav eller sin innebörd gick ut på att förstöra för männen deras hustrur och döttrar, att göra dem mindre kloka, kvinnliga och överseende — att hela tanken endast låg däri, att genom en samhällsuppfostran göra det för kvin-norna själva lättare att förstå och be-döma, att vara förstående, kloka och överseende.

Jag avbröts av en manlig stäm-ma och jag såg upp. Det var mannen med

klostren, där nu rödakorsflaggan va-jar. Och alla mina vänner, som jag uppsöker. Familjerna reducerade, de unga saknas, männen stupade eller vid fronten eller hemma som konvalescen-ter, döttrarna upptagna av frivilligt hjälparbete. Mödrarna förstnat lug-na, en visar stelt leende den långa ba-jonett, som hennes son i sista ögon-blicket vridit ur en fransmans hand, en annan visar sin favoritlektyr, ett häfte hatdikter mot England. Och över mitt otrogna huvud strömmar vid var-je besök i samma ordalag läxan om självförsvar och rättfärdighet och alla fiendens lögner och uselhet. De gruv-ligaste förbannelser och den ljusaste segervisshet. Absolut okänsliga för krigets offer som för egna lidanden. Och jag som trott, att de vaknat. För-trytsamt avvisa de misstanken om ex-tas, om massuggestion, vad som endast är sund, naturlig kraftutveckling. Mot en stenhård mur studsas alla mina för-sonande inlägg, den vekaste av dem alla, en känslig konstnärsnatur, som älskat och beundrat dessa grannfolk, dem hon nu önskar utrotade från jor-den, hon har ej ord nog starka för sitt förakt och hat, så att jag gripes av ängslan för uppvaknandets stund. Ty under järnmasken av självuppgivelse och offermod tror jag mig se en skäl-vning vid munnen och höra en darning i rösten, så visst som jag ser de knut-na händerna skaka. Från balkongen se vi över muren in i karmeliternun-nornas trädgård, de äro de enda, som ej delta i det intensiva, praktiska ar-betet för fosterlandet, de endast fort-sätta att bedja, kanske ivrigare än för-ut. Men längre bort breder sig den un-derbara stadsskogen i leende försom-marprakt, Aachenerbornas stolthet och glädje. Men mina vänner vända bort blicken därifrån, kanske skär den strå-lande grönskan dem i ögonen.

En rösträttsledares offer för fosterlandet.

I Jus Suffragii läses: Med djupt beklagande meddela vi den smärtsamma förlust, som drabbat Madame de Schlumberger, vars tredje son stupat vid fronten, och bedja att å Alliansens vägnar till henne få uttala vårt innerliga deltagande.

Madame de Schlumberger är, som våra läsare veta, ordförande i franska Lands-föreningen för kvinnans politiska rösträtt och en av vice ordförandena i Internati-onella kvinnorösträttsalliansens styrelse. Vi äro förvissade, att vi uttala, vad varje svensk rösträttskvinna känner, då vi av hjärtat instämna i det internationella or-ganets ord.

det skarpskurna och på samma gång veka ansiktet, som vände sig mot oss, medan hans hand ännu blev kvarlig-gande på den blonda damens violetta silkessjal: — Jag förstår inte alls, att man gör så stor affär av kvinnans rösträtt, säger han på sitt enkla, men litet långsamma sätt — intet är väl så naturligt som att kvinnan skall ha rösträtt — och han riktar sig till mig med en replik om att det ingalunda är endast ur hennens synpunkt som man skall se dessa ting. — Kvinnan skall ha rösträtt emedan samhället behöver hennes mening.

Ett ögonblick samlas alla blickar i hans markerade ansikte, sedan säger den lille herrn med pincenez: — Och tror du verkligen att samhället bleve ett uns annorlunda om damerna finge rösträtt — tror du det? Den blonda frun småler gillande och doktorn ut-trycker med en axelryckning sin miss-tro.

— Ja, det är jag fullständigt på det klara med, säger mannen med ansiktet, jag är fullständigt övertygad om, att hade kvinnorna haft rösträtt i alla länder, så hade kriget aldrig kunnat komma till stånd.

Det blev tyst. Och då förfrisknin-garna kommo in, gled samtalet i en annan gänga.

Kvinnornas insats i fredsarbetet.

Ytterligare ett tillfälle.

Jämsides med det fredsarbete, som igång-sattes av kvinnornas internationella freds-kongress i Haag den 28 april—1 maj i år, och varav de svenska kvinnornas fredssön-dag den 27 juni var ett led, har en annan internationell församling, bestående av både män och kvinnor, speciellt sakkunni-ga på folkrättens och fredsteknikens om-råde, uppgett ett minimiprogram för de krav, vilka böra genomföras, om den bli-vande freden skall bli en verklig fred. Detta minimiprogram har här i Sverige lancerats av ett antal representativa män och kvinnor ur alla partier, och de fem punkter, av vilka det består, finnas åter-givna här nedan. Uppropet kommer att ge-nom L. K. P. R:s Verkställande Utskott till-ställas samtliga lokalföreningar med an-hållan om instämmande, och vi hoppas, att varenda lokalförening fattar beslut i enlighet härmed. Men kvinnorna kunna göra ännu mera. Uppropet cirkulerar ock-så med listor för att samla namn på en-skilda personer, vilka vilja instämna i de framställda fordringarna; här kan varen-da rösträttskvinna göra nytta genom att samla namn, icke minst ute på landet bland den jordbrukande befolkningen, som i all-mänhet är nästan oåtkomlig föreningsvä-gen, men även bland stadsbefolkningen, helst den som håller sig utanför förenings-livet, men också bland andra. De båda sammanräkningarna komma att skiljas från varandra och nödvändiga reduktioner på grund av möjliga dubbelräkningar att göras. Upprop med namnsamlingslistor kunna rekvideras hos *Fredsuppropets Ex-pedition*, Linnégatan 79, Stockholm.

Upprop för varaktig fred.

Vid en överläggning i Haag 7—10 april 1915 mellan representanter från såväl krigförande som neutrala länder har man enats om följande minimi-krav för tryggande av en varaktig fred:

I. Annektering eller avträdande av landområde får icke äga rum i strid mot befolkningens intresse och önskan. Inbyggarnes medgivande skall om möjligt inhämtas genom folkomröstning eller på annat sätt.

Staterna tillförsäkra inom var sitt område de olika nationaliteterna lik-het i medborgerliga rättigheter, reli-gionsfrihet och fritt bruk av eget språk.

II. Staterna övertenskomma att i sina kolonier, skyddsländer och intres-sesfärer införa full handelsfrihet eller åtminstone lika behandling av alla nationer.

III. Haagkonferensernas arbete på utveckling av det mellanfolkliga rätts-tillståndet fullföljes.

Dessa konferenser erhålla en fast or-ganisation och sammanträda på regel-bundet återkommande tider.

Staterna övertenskomma att hänskjuta alla tvistefrågor till rättsligt avgö-rande eller till utredning och försök till förlikning. För detta ändamål inrät-tas bredvid den bestående skiljedom-stolen i Haag

Kvinnorösträttens verkningar.

I Kalifornien har nyligen ett lagförslag gått igenom, som man helt tillskriver kvin-nornas, och i främsta rummet mrs D. S. Websters, energiska och målmedvetna ar-bete. Det gällde nämligen en förordning om att endast tuberkelfri mjölk måtte tillåtas i handeln, och striden stod mycket het mellan dem, som ville befördra samhällets bästa, och de stora mejeriernas aktieägare, som funno sina ekonomiska intressen hotade. Senator Luce, som talade för lagförslaget, framhöll medicinska auktoritetens påståen-de, att tuberkulos kan överföras från djur

a) en permanent mellanfolklig dom-stol,

b) en permanent undersökningskom-mission, som eventuellt också framläg-ger förlikningsförslag.

Staterna förbinda sig att i samför-stånd vidtaga diplomatiska, ekono-miska eller militära åtgärder därest en stat skulle gripa till vapen i stället för att underkasta tvistefrågan avgö-rande vid domstol eller behandling av undersökningskommissionen.

IV. Staterna söka träffa överens-kommelse om ömsesidiga inskränkni-ngar i rustningarna.

Kaparrätten avskaffas, principen om havets frihet genomföres.

V. Utrikespolitiken underkastas en verksam parlamentarisk kontroll, så att för parlamenten hemliga avtal ej bli-va för folken bindande.

I olika länder söker man nu att åt dessa folkrättsliga krav vinna stödet av en stark folkopinion, som kan göras gällande vid det blivande freds-slutet.

Hela den civiliserade världen bör härvid lämna sin medverkan. Mänsk-lighetens politiska och kulturella leda-re, vilkas uppgift det är att hindra nya angrepp på vår gemensamma odling, det fredliga arbetets skaror, kvinnor-na, vilkas växande inflytande innebär en ny förhoppning för freden, massor-na, som nu i skyttegravarna sett döden för ögat — alla böra de förena sina röster, ty alla ha nu samma mål.

Sverige får icke saknas i dessa strä-vanden. Vårt folk har njutit fredens välsignelse under mer än ett århun-drade; även det nu pågående kriget har givit oss sina lärdomar utan att vi själva behövt blöda. Detta ökar vår förpliktelse att ställa oss i främsta le-det i den andliga kamp där det gäller att åt mänskligheten erövra en ny fred, i vilken rättfärdighet bor.

Vi undertecknade rikta därför en uppmaning till svenska medborgare att instämna i vår önskan, att ovanstään-de krav måtte i en snar framtid ge-nomföras.

Theodor Adelswärd,	Karl Hildebrand.
<small>Ordf. i Svenska Fredsförbundet.</small>	Rurik Holm,
Svante Arrhenius.	<small>Ordf. i Sv. Freds- o. Förvars-föreningen.</small>
Fridtjuf Berg.	Ellen Key.
Richard Bergh.	Selma Lagerlöf.
N. A. Berg,	Herman Lindqvist
<small>Ordf. i Sv. Freds- o. Skiljedoms-föreningen.</small>	Agda Montellus.
Signe Bergman.	Oscar Montelius.
Natanael Beskow.	Daniel Persson.
Hjalmar Branting.	K. H. Gez. v Schéele.
Emila Broomé.	Karl Staaff.
Manfred Björkqvist.	Karl Stenström.
Bertil Buhre.	Edward Wravinsky.
Karl Fries.	Anna Whitlock.
Tor Hedberg.	Anna Wicksell.
Henrik Hedlund.	

till människor, och han framhöll det orätt-färdiga i att de rika, som aldrig skulle underlåta att köpa tuberkelfri mjölk åt sina egna barn, inte vilja utsträcka möjligheten till skydd även åt de fattigas barn och be-fria landet från en av dess största smitto-faror. Genom statistiska undersökningar är det bevisat, att i New York hälften av de barn, som äro behäftade med tuberkulos, fått smittan överförd genom mjölk. Lag-förslaget antogs med 12 rösters majoritet, och kvinnorna kunde notera ännu en seger i fråga om de skyddslagar för mödrar och barn, vilka de satt som sitt mål att genom-föra.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410

Riks Tel. 6505

Flyglar, Pianinon

och orglar i konstruktion och kvalitet öfver-
träffade. — Högsta utmärkelser å flera världs-
utställningar. Begär priskurant från
Kungl. Hovleverantör.

A.-B. ÖSTLIND & ALMQUIST, ARVIKA.

Ett besök i ryska rösträttsföreningens lasarett.

Nästan mer än någon annan kvinnorö-
relse måste man beundra den ryska, där-
för att den, utom allt annat, arbetar med
för andra okända, rent tekniska svårighe-
ter. De ryska kvinnorna låta t. ex. ej nedslå
sig av att de ej få ha möten utan att först
fråga polisen, och ätt allt som sägs på dessa
möten måste underkastas polisämbetsmän-
nens kontroll. Härtill kommer att de nu
under krigstiden äro genom sträng censur
hindrade att stå i den vanliga förbindelsen
med utlandet, ett sorgligt faktum, som de
dock dela med de övriga krigförande län-
derns kvinnor. De hade likväl med djupa-
ste intresse följt Haagkongressen och lång-
tade efter deputationen, som de genom sina
tidningar visste vara på väg till Petro-
grad.

Den ryska rösträttsföreningen räknar ett
stort antal medlemmar och, vad som är
särskilt anmärkningsvärt, är, att denna fö-
rening är den enda, som fått tillåtelse att
ute i landet bilda lokalavdelningar. Dess
ordförande, d:r Schischkina-Javein, känd
från de internationella rösträttskongresser-
na i Stockholm och Budapest, är en säll-
synt framstående och klok kvinna, skick-
lig läkare, energisk och oerhörd arbetsam.
I samma hus där hon bor har föreningen
sin lokal, bestående av ordförandens lilla
arbetsrum, byrån, där sekreteraren arbetar
några timmar om dagen, samt en rätt stor
samlingsal, prydd med porträtt av fram-
stående kvinnor, bl. a. Anna Shaw och
M:me Curie. Denna sal hade i vintras an-
vänts för de många kurser för utbildande
av sjuksköterskor, som M:me Javein lett
och där skickliga professorer vid kursernas
slut utexaminerade eleverna. Många av
dessa gingo sedan omedelbart ut att tjänst-
göra vid fronten.

Bland alla de många hundra skyltar, ut-
visande var de tillfälliga lasarett för sä-
rade äro inrymda — i stora palats eller i
små våningar — läser man med stolthet 82
Newski Prospekt, den ryska rösträttsföre-
ningens eget lasarett. Lokalavdelningarna,
men även för rösträtten intresserade privat-
personer, hava skänkt medel hertill, och
ovanför varje säng, ofta med en helbregda-
görande helgonbild bredvid, läste man på
en tavla namnet på den, som givit den för
sängen erforderliga summan.

Genast vid inträdet i den ljusa tamburen
blev man iklädd ett stort vitt ärmförkläde,
skylande hela dräkten; utan detta omhölje
fick man ej gå in till de sårade i de väl
hållna, rena och prydliga rummen. Först
av allt bjöds man, liksom överallt i Ryss-
land, på det delikataste te med kakor och
sylt och andra goda saker; sedan förevisa-
des sjukhuset av föreningens ordförande,
som sjäfv arbetar där och leder det hela.
Ett fullt modernt operationsrum, badrum,
förvaringslokaler m. m. besågos och slut-
ligen kommo vi in i de soliga och ljusa
sjukrummen. De gjorde ett glatt intryck

Kvinnor såsom läroverkslärare.

Överstyrelsens yttrande.

Som förut omnämnts i denna tid-
ning har Lärarelönenämnden fram-
kommit med ett förslag till löne-regle-
ring för rikets läroverks- och folksko-
lekärer samt i sammanhang härmed
yttrat sig om kvinnors tillträde till
tjänsterna vid läroverken. Lönenämnden
ansåg, att kvinnor enligt grund-
lagsändringen av år 1909 borde få bli
både lektorer och adjunkter och ville
utesluta dem endast från rektorstjän-
sterna vid gossläroverken.

Man tycker att det inte är för tidigt
om en reform, som riksdagen beslutat
för sex år sedan, äntligen bleve genom-
förd, men den långa väntetiden har
tydligt ingivit läroverkslärarna för-
hoppningar om att kunna slippa ifrån
hela saken, och således få behålla en-
samrätten till tjänsterna. Några läro-
verkslärareföreningar igångsatte en
energisk agitation för att förmå läro-
verkskollegierna att yttra sig emot
kvinnors anställande vid läroverken,
och, som ske plägar, följde den stora
skocken — med endast få undantag —
efter dem, som tagit ledningen, och ytt-
rade sig så, som den blivit tillsagd.

Sedan skulle Överstyrelsen för rikets
läroverk också komma med sitt utlä-
tande i frågan, men det lät vänta på
sig länge nog, och då kunde man ana
det värsta. Slingrande vägar äro som
bekant längre än de raka, och det har
behövts ett digert yttrande från Över-
styrelsens sida för att söka skyla över
det blamrande vingleri den gör sig
skyldig till för att så mycket sig göra
låter svänga efter den uppgriterade opi-
nionen. Överstyrelsen yttrade sig näm-
ligen i denna fråga även år 1911, och då
hade Överstyrelsen egentligen inga be-
tänkligheter alls mot att låta kvinnor
undervisa på alla stadier i läroverken,
fast den för att hålla med Löne-regle-
ningskommittén, som då hade ärendet
om hand, inskränkt sig till att föreslå,
att kvinnor tills vidare endast skulle
få adjunktstjänster, men utan att på
minsta sätt vilja ha någon inskrän-
kning i undervisningen till vissa klas-
ser. Adjunkter undervisa som bekant
mycket ofta även i gymnasierna. Nu
vill Överstyrelsen emellertid inte stå
ens vid detta yttrande, och detta för-
såvitt man kan förstå det långa talets
korta mening, därför att läroverkslä-
rarna och än mer de ofordrade man-
liga lärarna inte vilja ha kvinnliga
konkurrenter. Extra lärarna ha t. o.
m. ingått till Överstyrelsen och begärt
att deras beföringsutsikter skola
skyddas genom övergångsbestämmel-
ser. Överstyrelsen avvisar icke den-
na begäran som en makalös oför-
synthet, ehuru det borde vara klart,
att om några skulle skyddas genom
övergångsbestämmelser, så borde det
väl vara de kvinnliga doktorerna och
magistrarna, som i sex år blivit be-
dragna på alla dessa platser trots
grundlagsändringen, medan männen,

med sina vita bäddar och vitklädda sjuka,
och det behövdes för att i någon mån för-
taga verkan av den upprörande och vemo-
diga anblicken av de många sårade. Och
ändå voro de nu på bättringsvägen, somliga
skulle snart skrivas ut och en ny sändning
svårt sårade väntades.

Under samma ledning och samma vård
som för rösträttsföreningens lasarett hade
svenska församlingen, ej att förväxla med
svenska kolonien, som har sitt eget sjuk-
hus, ett par sjukrum, och den finske kyr-
koherden, som vi träffade där, vitsordade,
tillika med de övriga, soldaternas utmärkta
uppförande och den stora tacksamhet de
visa.

E. W. P.

som vetat av denna, omöjligt kunna bli
övertäckade av att den äntligen trä-
der i kraft. Överstyrelsen sympatiser-
ar tydligen med de manliga extralä-
rarna, fast den inte anser övergångs-
bestämmelser tillräckligt effektiva,
utan i stället kommer med ett förslag,
som avser att hjälpa männen genom
att fullständigt förfuska reformen.

Överstyrelsen har nämligen panna
att föreslå — i strid med sitt yttrande
1911 — att kvinna må kunna utnämns
till adjunkt vid realskola och högre
allmänt läroverk med huvudsaklig un-
dervisningskyldighet i läroverks tre
första klasser. Som de flesta adjunkter
måste undervisa på mycket olika sta-
dier, betyder detta, att ytterst få tjän-
ster skulle kunna ansås lediga till an-
sökan både för kvinnor och män, och
detta är ju just vad Överstyrelsen av-
ser med denna bestämmelse, eftersom
den skulle skydda männen från kon-
kurrensen bättre än några övergångs-
bestämmelser. Men om de lurade
kvinnliga magistrarna svälta ihjäl på
denna kupp, det intresserar inte Över-
styrelsen. I stället för en grundlags-
fäst likställighet med männen, skulle
kvinnorna således endast få en obetyd-
lig möjlighet, som vore beroende på
godtycket hos en Överstyrelse, vars
partiskhet i denna sak är absolut tyd-
lig. Att Överstyrelsen söker bemannta
sitt tilltag med fraser om statsnyttan
hör till pjäsen, men den manliga egois-
men skiner alltför tydligt igenom. Sta-
ten är bäst betjänad med att den får
den lärare, man eller kvinna, som är
skickligast såväl vad beträffar kunskaper
som undervisningsförmåga, men
männen, som väl veta — trots deras
bedyrande om motsatsen — att de ej
genom överlägsenhet i dessa avseenden
kunna utestänga kvinnorna, försöka
att nå målet genom allehanda knep —
och kalla detta för statsnytta.

Utrymmet medger icke att här när-
mare bemöta svepskäl — men en sak
kan jag inte underlåta att påpeka. Na-
turligtvis är den direkta erfarenheten
av kvinnors användande i allmänna lä-
roverk icke stor, och det material, som
Överstyrelsen sammanbragt, av mer
eller mindre subjektiva och skiftande
omdömen från rektorer, som haft kvin-
nor som övningslärare eller i enstaka
fall som extralärare, är ganska litet
upplysande, vilket Överstyrelsen ock-
så måste medge. Men det finns dock
en erfarenhet, som inte får förbises.
Omkring 70 kvinnor ha gått provår,
och dessa ha ju fått betyg härför en-
ligt samma grunder som männen, ef-
ter vad man får hoppas åtminstone.
Nu har Överstyrelsen underlåtit att
medtaga någon jämförande statistik
härför — antagligen därför, att den
anar att denna ej skulle utfalla till
kvinnornas nackdel. Några objektiva
skäl passa för övrigt inte i Överstyrel-
sens "utredning".

Naturligtvis vill Överstyrelsen inte
heller unna en kvinna att bli rektor,
inte ens vid Högre lärarinnesemina-
riet, ehuru de nädigast skulle få bli
lektorer där, och skälet förtjänar att
räddas undan glömskan. Det låter:
"att med tagen hänsyn till ett rektors-
ämbetes många olikartade uppgifter
en kvinna med sina i allmänhet mindre
utvecklade anlag för det formella icke
torde kunna anses vara lämpad för en
dylik chefsbefattning." Vad tycka våra
skolföreståndarinnor om den artighe-
ten? Ha de kanske försummat de for-
maliteter, som älegat dem såsom stats-
understödda eller inte svarat ordent-
ligt på de cirkulär Överstyrelsen bru-

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER

Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.

FAMILJERÄTT

(Arvs- och Aktenskapstvister, Boskillnader
Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag.

FERM EXPEDITION.

MODERAT ARVODE.

kar skicka dem? Knappast troligt,
snarare må misstänkas, att det riktiga
skälet är det av lektor J. F. Nyström
i Lärarelönenämnden ärligt anförda:
en man vill inte ha en kvinna till chef.

Utlåtandet gör i sin helhet med sitt
myckna prat och sin ohöjda partisk-
het ett rent pinsamt intryck, och den
enda slutsats som kommer till vid ge-
nomläsningen är: vi måste laga att vi
få åtminstone ett kvinnligt läroverks-
råd.

Lyckligtvis är det Konungen och
Riksdagen och inte läroverks och Över-
styrelsen, som ha beslutanderätt i
kvinnornas beföringsfråga, och
Riksdagen har inte haft för sed att be
några tjänstemän om lov att få ge
dem kvinnliga konkurrenter. Då hade
kvinnorna inte fått några rättigheter
alls. Man behöver inte ha studerat
kvinnofrågan alltför mycket för att
veta, att hjärnan hos genomsnittsmän-
nen — han må vara hög eller låg, lärd
eller olärd — är så konstruerad, att han
tror att den tjänst han själv innehar
endast passar för män, varför det är
ett verkligt statsintresse att läroverks-
lärarna visat, att de ha samma inte
alltför originella syn på saken, och det
är just ingen heder för dem. Värre är
att Överstyrelsen, som skulle ha en
mer opartisk och ledande ställning, helt
enkelt gjort sig till det manliga intres-
sets privatadvokat. Hur pass stor pre-
stige Överstyrelsen har hos riksdagen
är inte bekant, men inte kan den bli
större genom detta yttrande. Och dock
kan det verkligen bli läroverken till
stor skada om riksdagen får den be-
stämda uppfattningen, att såväl läro-
verkslärare som Överstyrelse blott vil-
ja se sina personliga intressen till go-
do, när de ha att yttra sig i en sak-
fråga. Det kunde ju ändå hända, att
läroverkslärarekårens mening vore av
värde i någon annan fråga, och då är
det icke lyckligt, om riksdagen fått
den uppfattningen, att "sakkunskan-
pen" endast vill föra den bakom ljuset
för att främja egoistiska syften.

Gulli Petri.

Föreningsmeddelanden.

Kumla F. K. P. R. anordnade i medio av
juli en fest för att högtidlighålla de dan-
ska kvinnornas rösträttsseger, varvid fru
Ella Billing höll ett sakrikt och varmhjär-
tat föredrag. Ett 20-tal nya medlemmar in-
skrevo sig i föreningen.

Vänersborgs F. K. P. R. anordnade sö-
ndagen den 11 juli en andra fredssöndag.
Vid halv 4-tiden på e. m. utgick från or-
denshuset vid Edsgatan ett fredsdemon-
strationståg av ett 50-tal små vitklädda
flickor med fredspalmer i händerna och
företädda av ett av artisten Elis Bark-
stedt målat fredsstandar. Våldiga män-
noskoskaror samlades vid utgångspunkten
och kantade de gator demonstrationståget
drog fram genom staden ut till Sommar-
hemmet i Lockerudsskogen. Strax efter kl.
6 öppnades fredsmötet med unisont av-
sjungande av psalmen "Vår Gud är oss
en väldig borg", varefter fröken Ingrid
Bergius i ett kort hälsningstal erinrade om
mötets ändamål. Fru Elisabeth Wärn-
Bugge höll därefter ett föredrag över äm-
net "Kvinnornas ansvar för freden och
framtiden", som åhördes med spänd upp-
märksamhet av den till omkring 400 per-
soner uppgående publiken och belönades
med en kraftig applåd. Vidare uttalade
fröken Ingrid Bergius publikens tack till
talarinnan för det innehållsrika och tän-
dande föredraget. Under mötets lopp utför-
de fröken Svea Dalgård flera sångnummer,
vilka klingade härligt i den vackra och
lugna parken.

Stöd arbetet för kvinnans politiska rösträtt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening och genom att prenumerera å Rösträtt för Kvinnor.

Medlemsavgiften överstiger i allmänhet ej 1 krona.

Prenumerationspriset för år 1915 1 krona.

Rättspolitik.

Till diskussionen i fråga om "vad som kan göras för att övervinna det sista sega motståndet mot kvinnans politiska rösträtt i vårt land" överlämnas härmed värdsamt följande bidrag.

Detta motstånd är dels passivt och på det hela oreflekterat, beroende på ej ringa likgiltighet i vårt land för rättsspörsmål över huvud och synnerligast sådana av politisk art; dels ock aktivt, därvid man söker framhåva, att det icke skulle vara nyttigt för staten, att kvinnorna beredd direkt inflytande på de politiska valen.

Likgiltighetens målsmän förmena, att kvinnorna ju gärna själva må söka förskaffa sig sin rätt, men att härutinnan ingen brådska är å färde, eftersom statsmännena hittills kunnat leva sitt liv fram, utan att kvinnorna behövt taga del i styrelsen, och likgiltigheten för rösträtts vinnande för övrigt ännu vore stor även bland kvinnorna. Denna uppfattning vinner ock stöd av kvinnor i ej sällan hörda yttranden: "Vad tjänar det till för oss att bråka. Vi ha det ju bra som vi ha det."

De, som förmena sig ur statsnyttans synpunkt böra resa sitt motstånd, stå gärna de kvinnor, som så uttala sig, till tjänst med sin hyllning, även om aktningen för dem är rätt minimal. Staten, heter det, måste styras med helt annan omdömesgillhet i riksviktiga frågor än den som kvinnorna besitta. Ty politiken måste handhavas med stark hand och kallt huvud, fritt från vankelmod och synnerliga hänsyn, men med respekt för nedärvida förhållanden, så att kontinuitet och stadga bevaras. Säkerligen gör man dessa representanter för den svenska folkfamiljen ingen orätt, när man tyder deras politiska framstegsprogram så, att ingen må ha rätt att förgripa sig på deras egen maktställning, även om denna helt har sitt stöd i förhållanden, framsprungna ur en förgången tids fåtalsvälde eller en efterbliven ekonomisk lagstiftning.

Naturligtvis finnas de, som av rena försiktighetsskäl ställa sig emot varje mera genomgripande reform av vårt samhälls-liv, även utan att därmed förknippa egna intressen, men summan av alla de olika åsikterna i hänseendet blir dock den, att så länge en och var arbetar endast för egna intressen, reser sig följdriktigt hos dem motståndet mot alla andras. Man ger ej efter, så länge man har makt; och finner man sig nödgad, söker man först finna former för att i det längsta trygga sin egen maktställning. Är man å andra sidan maktlös, står hela ens håg till makten. Allt grundas på trånga själviska hänsyn, utan känsla för sociala rättfärdighetskrav. Tilltron till samhällsutvecklingens egen innebörande förnuftsenslighet och därav betingade ömsesidiga hänsyn lämna rum för en allas kamp mot alla i mörker om makt och plats i solen.

Konsekvenserna av en sådan styrkans ensidiga kultur se vi inför våra ögon. Kvinnornas livsfrukter, som de under tusen tysta försakelser och omsorger fött av kärlek till livet; offras i hektomber under maktviljans och kontinuitetens jagernautsvagn. Det är så, att det måste så vara — invänder man; det är livets lag, som skall hårda och stälsätta och på samma gång pröva och beveka hjärtan.

Men glömmen man manne icke, att vi människor icke ständigt skola behöva leva i förhållanden, vari vår tidigare omognad klavbundit oss. Nya frälsande krafter kunna och skola naturenligt utvecklas hos oss, om vi med målmedvetet allvar vilja det. Men det sker icke utan efter vårt fria val, ty all högre utveckling är byggd på frihet och hänsyn. Vi måste vilja fostra vårt släkte till aktning för rättfärdighet och här fått vår förnuft för att lägga fast grund här för.

Då Sveriges kvinnor nu skola på nytt överväga om medlen att taga sig ut ur mörkret, torde man icke kunna påvisa någon naturligare ledtråd härvid än den som kan hämtas från föräldrars erfarenhet i hemmen. Familjerna äro medborgarnas groddcentra; och det ligger därför nära till hands att förmoda, att de riklinjer, som i

hemmen visat sig vara de i uppfostringsväg säkraste, ock skola vara bärande för medborgarnas större samliv i statssamhället.

Erfarenheten i hemmen ådagalägger, att den uppfostrare säkrast lagt grund för ett barns framtida lycka, som lärt det att göra rättvisa åt allt och alla. Ett rätttrådigt sinne aktar sanning och ger utan tvekan även åt hjärtats röst den plats, som tillhör. Det låter ock ansvarskänslan naturligt och fritt växa sig stark till strid för vad som är sant, gott och rätt. Rättfärdighetssinnet bygger sålunda på sanning och kärlek, men innehåller dessutom något mera, som manar oss att icke blott icke vara oss själva nog, utan att ock i vår broder se oss själva. Detta, som hittills i stort endast mödrar förmått i förhållande till sina barn, är det sociala rättfärdighetskravets grundval och skall med befriande styrka varda mer och mer förstätt, ju målmedvetnare kvinnorna vilja se det som sin nya speciella kulturuppgift att väcka och utveckla de ungas rättfärdighetssinne och att göra allt för att även i det offentliga livet bereda rättvisa åt alla.

Allt för länge har kristendomens starka betonande av rättfärdighetsliv lämnats obeaktat; måhända hava förutsättningarna därför icke varit tillräckligt mogna förrän nu i vår tid, i och med det, att kvinnorna inträda som medansvariga i det offentliga livet.

Liksom kärleken blir en kulturfrämjande makt, först när icke längre känslan har blott det egna jaget till sitt föremål, blir rättfärdighetskravet det, först när jagets förnufts-kraft lyfter det utöver dess självbegränsning och viger det till kamp även för andras rätt.

Granska vi förhållandena i livet djupare, måste vi inse, att intet står i fullare överensstämmelse med verklig statsnytta än en medborgarnas fostran till att göra rättvisa åt allt och alla.

På denna plattform skola efterhand flera och flera mötas i gemensamt arbete för att bereda alla fullmyndiga medborgare lika rätt till delaktighet i ansvar och rådslag för vårt folks och vårt lands bästa.

I samma mån som rättskravet blir en levande kraft i vårt sociala liv och därifrån gör sig sin insats, såsom exempelvis skett, då kvinnan steg för steg beretts delaktighet i medborgarrätt och lika arvsrätt med broder, skall en tjällossning av krafter från tusenden och åter tusenden inom vår svenska folkfamilj, vilka ännu leva och mötas som styvbarn, rikta vårt nationella samliv med kraft, lycka och välsignelse.

Ett arbete för detta mål är de svenska kvinnorna värdigt. De skola icke blott söka sin rätt; de skola söka alla; — och liksom deras skandinaviska systrar skola de utan allt tvivel just så säkrast vinna sin egen.

Marken för den nya sadden måste emellertid målmedvetet uppluckras; och detta kan endast ske genom ett energiskt upplysningsarbete, som bereder insteg i de allmänna skolorna för social etik och i det offentliga livet för en konsekvent och ärlig rättspolitik.

Förmena kvinnorna, att denna väg är dem för lång, eller att de nu blott skola eftersträva samma rösträtt, som vunnits av männen, må de erinra sig, att den samhällslycka, som de avse att genom sin delaktighet i ansvar och rådslag skapa, icke kan åvägabringas med mindre än genom förverkligandet av det sociala rättfärdighetskravet i stort. Och varje steg, som de redan nu taga på denna väg, för dem närmare målet.

Må de icke heller låta sig skrämmas av påstående, att rättspolitiken skulle bringa statsrodret över i okunniga händer. Där aktning för rättfärdighet lägges till grund för folkets fostran, sker det icke; och mot omogna och förhastade beslut kunna all-tid lämpliga konstitutionella garantier bereda trygghet. Det får härvid icke heller förbises, att själva den lika delaktigheten i ansvar fostrar till besinning samt stärker och lyfter personlighets- och samhö-righetsskänslorna, såsom så väl behöves inom vårt folks nu så splittrade samhälls-klasser.

Konsekvent rättspolitik leder i övrigt

Barnmorskkan
Karin Kindvall
 Roslagsgatan 20, Stockholm.
 Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
 Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 22445.

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
 UMEÅ.

O. F. Nordströms

A. T. 11806 DAMSKRÄDDERI A. T. 11806
 47 Westerlånggatan 47, 2 tr.

Modernt snitt! Snabbt utförande! Billigaste priser

Husvarna
Symaskiner

Lika bra och bättre än de bästa utländska i åseende å konstruktion, hållbarhet, samt lätt och tyst gång. Prisbilliga.

Obs! Förnämliga afbetalningsvilkor.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMÄNDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

PENSIONATET

Hamnortet 3 (vid Ångfärgestationen)

HELSINGBORG

Rekommenderas abonnenter och resande.

Tel. 10 53.

För resande att beakta!

Löfts hotell ARVIKA rekommenderas!

Mer och mer

övertygas den ärade allmänheten om att YVY-TVÅLEN är den förnämsta bland tvålar. YVY-TVÅLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekliperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
 YSTAD.

DÄMER! SEN HIT!

Fru Ostman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21, III tr., tillklippnings- och avprov-ningsbyrå för allt vad till barn- och damkläder hörer. För damer som vilja se sina kläder själva eller som använda sig av bemsömmerskor bör byrån blija till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 8 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7-9 e. m.
 Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 96 49.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 96 49.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

icke till formell yttre likhet i vilkor, med förbiseende av duglighet och förtjänster, men väl till lika rätt att efter personlig förmåga göra sig gällande i statssamhället utan hinder av enskilda oförtjanta före-trädesanspråk, liksom redan nu är fallet inom familjekretsen. N. av E.

Rösträtt för Kvinnors

femtonde och sextonde nummer för 1915 inne-håller bl. a.:

Logikens irrgångar.
 En hälsning från Mrs Chapman Catt.
 Även Island. Danske konungen underskriver kvinnorösträtten.
 En bortgången märkeskvinnna. Martina Bergman-Österberg. Av Anna Wickzell.
 Kinematografiska reseminnen från Haagkongres-sen. Av fr. dr Naima Sahlbom.
 Under Djurgårdens ekar. Av Alma Söderhjelm.
 Upprop för varaktig fred.
 Ett besök i ryska rösträttsföreningens lasarett. Av E. W. P.
 Kvinnorna som läroverkslärare. Överstyrelsens yttrande. Av Gullt Petriini.
 Rättspolitik. Av N. av E.

VAR OCH HUR?

Grefvaregatan 24 B

RÅDEFRÅGNINGSBYRÅ

Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
 Juridiskt biträde lämnas.

R. T. 12680.

Anna M. Rettig

A. T. 18154.

Rygghållare

för damer och barn
 PERFEKT

Den är oun-bärlig för varje ung flicka med anlag för framåt-lutande gång.

Uppgiv ålder. Pris pr st.

4.50

OBS! Nya Journaler och Mönster äro inkomna.

Till landsorten mot postförskott + porto

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Drottninggatan 57

Rikstel. 17 26. Allm. Tel. 1410.

STOCKHOLM

Skånska Handsmagasinet

Etablerad 1819

42 JARNTORGSGATAN 42

Allm. Tel. 14163

Välsorterad lager av in- och utländska Handskar och Vantar.

Parfyer och herrekliperingsartiklar m. m.

Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

● TAPISSERI-AFFÄR ●

24 B Grefvaregatan, vid Tattersall.

10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

A. WAHLGREN

SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 30 54.

Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 81 94

Allm. 88 65

Till landsorten ferm expedition.

Söders "English School"
 Tjårhovsgatan 5. Allm. Tel. 85der 62 36.
 Engelska lektioner o. översättningar.
 ANNIE I. SCOTT.

A. M. PETTERSON

S:t Paulsgatan 2 B, Allm. Tel. 80114

Försäljer och reparerar KAPPAR och PARAPLYER

Renovering av Galanteri- och Konstarbeten av Ben, Sköldpadd och Pärlor or m. m.

Väljort arbete garanteras.

Syster Astrids spädbarnshem

öppnat i Råsunda, Stockholmsvägen 22. Även klenta barn mottages till god, sakkunnig vård. Referenser Prof. E. Alin. Förfrågningar. Allm. Tel. Råsunda 361.

Gynna

**Rösträtt för Kvinnors
 annonsörer!**